

A NEMZETI ENERGIA ÉS KLÍMATERVEK FELÜLVIZSGÁLATÁRA VONATKOZÓ KÖZÉP-KELET- EURÓPAI ÁLTALÁNOS ELVEK

2023 MÁRCIUS

ACCELERATE CLIMATE
ACTION IN EUROPE

TÁMOGATÓ:
CAN Europe

This project is part of the European Climate Initiative (EUKI). EUKI is a project financing instrument by the German Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action (BMWK). The EUKI competition for project ideas is implemented by the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. It is the overarching goal of the EUKI to foster climate cooperation within the European Union (EU) in order to mitigate greenhouse gas emissions.

The TogetherFor1.5 project has received funding from the LIFE Programme of the European Union. The information and views set out in this document are those of the author(s) and do not necessarily reflect the official opinion of the European Commission and the German Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action (BMWK).

Published in March 2023 as a part of the EUKI project “Implementing the European Green Deal in Central and Eastern Europe”, as well as the LIFE TogetherFor1.5 project.

Any reproduction in full or in part must mention the title and credit the above-mentioned publishers as the copyright owner.

*LIFE Together for 1.5 project website: 1point5.caneurope.org
EUKI website : www.euki.de*

Supported by:

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

European
Climate Initiative
EUKI

on the basis of a decision
by the German Bundestag

ACCELERATE CLIMATE
ACTION IN EUROPE

A jelenlegi évtized a Párizsi Megállapodásban meghatározott fejlődési pálya döntő szakasza, amely lehetővé teszi számunkra, hogy a Párizsi Megállapodásban meghatározott 1,5°C-os határon belül maradjunk, és így elkerüljük az éghajlati válság legsúlyosabb következményeit.

A kormányok energiapolitikájának legfontosabb célja, hogy az embereket megfizethető energiával lássák el. Fontos, hogy az éghajlatváltozás elleni intézkedések (beleértve az energiahatékonyságot, az energiaellátás elégségességét, a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítását stb.) egyszerre kezeljék mindkét problémát, miközben új foglalkoztatási lehetőségeket teremtenek, fellendítik a gazdaságot és hozzájárulnak a polgárok jóllétéhez. A "régibevált" fosszilis tüzelőanyagokra támaszkodó rövid távú intézkedések - akár régi, akár új technológián keresztül - vagy a csökkentett energiafogyasztást célzó rövid távú kampányok nem veszélyeztethetik az éghajlati célok elérését és az emberek egészségét.

Ebben az összefüggésben az Irányítási Rendelet alapján létrehozott Nemzeti Energia és Klímaterv (NEKT) az EU-ban hatékony eszközt és kihagyhatatlan lehetőséget jelent a nemzeti éghajlat-változási intézkedések felgyorsítására. A Nemzeti Energia és Klímatervben az uniós tagállamoknak integrált módon kell ismertetniük a 2021 és 2030 közötti időszakra vonatkozó nemzeti éghajlati és energetikai célkitűzéseiket és céljaikat, valamint az ezek elérését szolgáló szakpolitikákat és intézkedéseket.

A NEKT-eket először 2019-ben nyújtották be. Az Irányítási Rendelet szerint az uniós tagállamoknak most felülvizsgálati eljárást kell lefolytatniuk: a felülvizsgált tervek tervezetét 2023 júniusáig kell benyújtaniuk; a végleges terveket, amelyeknek figyelembe kell venniük a Bizottság visszajelzéseit, 2024 júniusában kell benyújtaniuk.

Ez a felülvizsgálati folyamat kulcsfontosságú időpontban érkezik. Ma egészen más körülményekkel kell szembenéznünk, mint 2019-ben, amikor az első NEKT-eket véglegesítették. Az éghajlat-változási törvény (Climate Law) 2021-es elfogadásával az EU a 2030-ra vonatkozó éghajlat-változási célját 40%-os kibocsátás-csökkentésről legalább 55%-os nettó kibocsátás-csökkentésre emelte (az 1990-es szinthez képest). 2021-ben az Európai Bizottság javaslatot tett a "Fit for 55" csomagra, amelynek célja, hogy az EU teljes éghajlati és energetikai keretét ehhez a megújult ambíciószinthez igazítsa. Ráadásul 2022-ben az ukrainai orosz invázióra válaszul közzétették a "REPowerEU" csomag javaslatát, amelynek célja, hogy az EU leváljon az Oroszországból származó energiaimport függőségéről. Ez is kiemelte, hogy konkrét tervekre van szükség az orosz gázimport leállítására, a fosszilis tüzelőanyagok használatának általános beszüntetésére, valamint az energiakereslet ambiciózus visszafogására, a fenntartható megújuló energiaforrások növelésére és a rugalmassági lehetőségek kiépítésére.

A felülvizsgált Nemzeti Energia és Klímatervet ezekkel az új körülményekkel mindenképpen összhangba kell hozni. A dokumentum a stratégiai tervezés fő eszközévé válhatk - az éghajlatváltozás elleni fellépés felgyorsítása és a fenntartható energiarendszerre való átállás érdekében, amely a már rendelkezésre álló fejlett technológiákon alapul, és az egész társadalom javát szolgálja. A Climate Analytics nemrégiben készült jelentése szerint az EU 2040-re - a tervezettnél egy évtizeddel korábban - elérheti a nettó zéró kibocsátást, ha szakpolitikai követik a számos megvalósítható, 1,5°C-kal összeegyeztethető, jelentős kibocsátás-csökkentésre törekvő útvonal egyikét.

Míg a NEKT hatályát az Irányítási Rendelet rögzíti (az I. Mellékletben található az a sablon, amelyet az uniós tagállamoknak ki kell tölteniük), 2022 novemberében az Európai Bizottság Útmutató Dokumentumot tett közzé annak biztosítása érdekében, hogy a tagállamok a NEKT felülvizsgálata során megfelelően vegyék figyelembe ezt az új jogszabályt és a fokozott éghajlati és energetikai ambíciókat. A dokumentumban a NEKT-et egyértelműen stratégiai tervezési eszközként értelmezik, amely hozzájárul az uniós Zöld Megállapodás végrehajtásának felgyorsításához, a tiszta energiára való áttérés felgyorsításához, az orosz fosszilis üzemanyagoktól való függőség megszüntetéséhez, valamint a REPowerEU terv megvalósításához. Ajánljuk mindenkinek, aki részt vesz a NEKT felülvizsgálati folyamatában, hogy ismerkedjen meg ezekkel az iránymutatásokkal, és a szakterületekre vonatkozóan használja őket ellenőrző listaként.

Ez a felülvizsgálati folyamat különösen fontos a közép-kelet-európai régió számára, figyelembe véve, hogy az Ukrajnával szembeni orosz agresszió milyen erős hatással volt a térségünkre, és hogy az állampolgárok milyen intenzíven reagáltak rá. Ebben az összefüggésben ez a folyamat döntő pillanatot jelent a közép- és kelet-európai országok számára, hogy magukénak érezzék az ambiciózus éghajlatvédelmi intézkedéseket, és országainkban világos ütemtervet dolgozzanak ki az igazságos energiaátalakításban rejlő éghajlati-, gazdasági-, és társadalmi potenciál teljes körű kiaknázására. Ebben az összefüggésben különösen fontos, hogy a tagállamok a Nemzeti Energia és Klímatervek kidolgozási folyamatát olyan stratégiai pillanatnak és intézkedésnek tekintsék, amely az EU klímasemlegessége felé vezető energiaátalakítás komplex jövőképét irányítja. Ahelyett, hogy a rövid távú megoldásokra és a "válságkezelésre" összpontosítanánk, a különböző szereplők és intézkedéseik stabilitásának biztosítása érdekében hosszú távú perspektívára és tervezésre van szükség – bevonva az állampolgárokat, az üzleti szereplőket, városokat, a munkavállalók és a gazdák szervezeteit. Ehhez olyan koherens, tudományosan megalapozott jövőképet kell kidolgozni az energiaátállásról, amely felöleli valamennyi gazdasági ágazat kihívásait és lehetőségeit, valamint e folyamatok társadalmi dimenzióit is.

Mi, a közép- és kelet-európai régió civil társadalom szereplői - a regionális perspektíva figyelembevételére vonatkozó ajánlást követve - konkrét regionális alapelveket dolgoztunk ki a NEKT kidolgozásának folyamatára; amelyeket a Párizsi Megállapodásban elfogadott, az éghajlatváltozás 1,5°C-ra való korlátozására vonatkozó tudományos elvek vezérelnek, és amelyek a PAC-forgatókönyvön alapulnak.

Közép- Kelet Európára vonatkozó elvek

1

RÉSZVÉTEL ÉS MONITORING

A legfontosabb állami energia- és éghajlat-változási stratégiákat a közép- és kelet-európai országokban gyakran nem átlátható folyamatok keretében készítik elő, amelyek nem biztosítanak elegendő teret a különböző érdekeltek és szereplők, különösen a civil társadalom részvételére és bevonására, hogy megosszák egymással álláspontjukat. Ahhoz, hogy a NEKT a gazdaság és a társadalom karbonmentesítésének stratégiai és irányadó eszközévé váljon, olyan **átlátható tervezési megközelítésre van szükség, amely lehetővé teszi valamennyi érdekelt fél számára, hogy már a korai szakaszoktól kezdve érdemben részt vegyen a tervezési folyamatban.**

Ezt nem szabad "szorgalmi feladatnak" tekinteni: az Irányítási Rendelet értelmében a tagállamok számára kötelező az érdemi, részvételi és inkluzív nyilvános konzultációk és többszintű párbeszédok szervezése az érdekelt felekkel, amelyeket már a NEKT tervezete esetében is, és a végleges terv esetében is meg kell tartani. Az Irányítási Rendelet 10. cikke előírja, hogy a nyilvánosság számára "korai és hatékony lehetőséget kell biztosítani a felülvizsgált NEKT tervezetének elkészítésében való részvételre", ami azt jelenti, hogy a felülvizsgált NEKT tervezet 2023. júniusi benyújtása előtt nyilvános konzultációs folyamatot kell indítani. Az NEKT Iránymutatások azt is előírják, hogy a nyilvánossággal akkor kell konzultálni, "amikor még minden lehetőség nyitva áll" (21. o.), ami nyilvánvalóan nem áll fenn, ha az első tervezetet már benyújtották a Bizottságnak. Ez az Aarhusi Egyezmény (7. cikk) követelménye is, amely nemzetközi szerződés a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésre-, a nyilvánosság részvételére-, és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre vonatkozó szabályokat állapít meg; és amelyre hivatkozik mind az Irányítási Rendelet, mind pedig a Bizottság NEKT felülvizsgálatról szóló Iránymutatása. Ez az egyezmény valamennyi közép- és kelet-európai országra, valamint az EU-ra is alkalmazandó (lásd 2001. évi LXXXI. törvény).

1

Amint azt az NEKT Iránymutatások is hangsúlyozzák, az NEKT felülvizsgálati folyamatának rendelkeznie kell arról is, hogy a nyilvánosság kellő időben hozzáférjen minden vonatkozó dokumentumhoz; és hogy a nyilvánosság részvételét lehetővé tevő, az összes vonatkozó információt tartalmazó külön honlapot hozzanak létre – már a NEKT tervezet készítésekor. Különleges formátumokat és határidőket is ki kell dolgozni, hogy lehetővé tegyék a NEKT végrehajtásának nyomon követését, és szükség esetén befolyásolását.

A mélyreható nyilvános részvételi folyamat a sikeres végrehajtás alapja, és növeli a nyilvánosság támogatását a nagyobb ambíció és a NEKT-intézkedések iránt, amint azt a franciaországi és spanyolországi polgári gyűlések példája is mutatja[1]. Intézkedéseket kell hozni a nyilvánosság figyelmének felkeltésére is, hogy az érdekeltek széles körét és sokféle rétegét sikeresen bevonják a NEKT felülvizsgálatába.

Az Irányítási Rendelet nem határozza meg egyértelműen, hogy a tagállamoknak hogyan kell figyelembe venniük a nyilvános konzultációs folyamat során kapott információkat. Az Aarhusi Egyezmény (6. cikk (8) bekezdés) azonban megköveteli a tagállamoktól, hogy "kellően beszámoljanak" a nyilvánosság részvételének eredményéről. A hatóságoknak a NEKT-re vonatkozó döntéseiket a rendelkezésükre álló összes releváns információ figyelembevételével kell meghozniuk, ide értve a beérkezett észrevételeket is, és be kell tudniuk mutatni, hogy az észrevételeket miért utasították el érdemi okokból, megindokolt döntéssel. Az ilyen indokolt határozat pontos formája országonként eltérő, a helyi közigazgatási szabályoktól függően.

A Bizottság Iránymutatásai azt is kifejtik, hogy "a tagállamoknak az aktualizált NEKT-be bele kell foglalniuk a konzultációk és a nyilvánosság véleményének összefoglalóját. A tagállamoknak be kell mutatniuk, hogy a nyilvánosság véleményét hogyan vették figyelembe a nemzeti tervek tervezetének és végleges változatának benyújtása előtt. A tagállamoknak azt is le kell írniuk, hogy a folyamat hogyan tette lehetővé a nyilvánosság számára az átlátható és teljes részvételt".

[1] <https://unify.caneurope.org/wp-content/uploads/sites/2/2022/07/necp-report-taking-stock-planning-ahead.pdf>

2

LÉPÉSEK AZ ÉGHAJLAT-SEMLEGESSÉGI CÉL FELÉ

Az Irányítási Rendelet értelmében a Nemzeti Energia és Klímatervnek tartalmaznia kell a 2030-ig szóló nemzeti éghajlat-változási-, és energiacélokat (megújuló energiaforrások és energiahatékonyság). Alapvető fontosságú, hogy ezeket a célokat ne rögtönözve, "válságkezelési" megközelítéssel határozzák meg, hanem a nemzeti klímasemlegességi cél és a hosszú távú stratégiák felé vezető hosszabb távú tervhez igazodjanak, és annak részét képezzék. Magyarország a klímasemlegességi célt a 2020. évi XLIV. törvényben rögzítette. Mivel a jelenlegi évtized kulcsfontosságú az éghajlati válság legsúlyosabb következményeinek elkerülése szempontjából, a nemzeti éghajlati céloknak "Párizs-kompatibilisnek" kell lenniük. Ez lehetővé tenné, hogy a Párizsi Megállapodásban meghatározott 1,5°C-os határérték alatt maradjunk.[2]

Az éghajlati semlegességre vonatkozó célok és a konkrét megvalósítási módok azt is jelentenék, hogy a NEKT koherens stratégiát jelent valamennyi érintett gazdasági ágazat számára; az embereket helyezi az átmenet középpontjába, és lehetővé teszi a beruházások tervezését és finanszírozását.

[2]<https://caneurope.org/position-2030-climate-policy-architecture/>, <https://www.pac-scenarios.eu/>

3

A CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA

Annak biztosítása érdekében, hogy a Nemzeti Energia és Klímatervben szereplő 2030-as célkitűzések összhangban legyenek a nemzeti klímasemlegességi céllal, alapvető fontosságú, hogy a tervek **tartalmazzanak egyedi és konkrét nemzeti pályákat** - világos ütemtervvel és éves mérföldkövekkel. A nemzeti éghajlat- és energiapolitikai átmenetnek **korai és hatékony intézkedéseket kell tartalmaznia** annak érdekében, hogy az éghajlat-politikai intézkedések nagy részének megvalósítása ne háruljon a jövő generációira. Ezt támasztja alá a **Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2020-2050** elemzése is, amely szintén arra a következtetésre jut, hogy „az elkerült költségek és a gazdasági előnyök tekintetében a Korai Cselekvés forgatókönyv a legkedvezőbb”. Ez garantálná a stabilitást, valamint lehetővé tenné a megfelelő nyomon követést. Ezáltal a Nemzeti Energia és Klímaterv irányt mutathat egy kiszámítható jogi és pénzügyi keret létrehozásához, amely elengedhetetlen az energiaátalakításhoz szükséges beruházások mobilizálásához.

Egyértelmű követelmények és ajánlások vannak a **hosszabb távú célokra vonatkozó perspektíva meghatározására**. A NEKT-sablonban a tagállamoknak az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozóan "az ágazati fejlemények [...] legalább 2040-ig tartó előrejelzéseit [...]" kell leírniuk[3]; a megújuló energiaforrásokra vonatkozóan "2030-ig tartó előrejelzéseket [...] (2040-ig tartó kitekintéssel)[4]"; és "2030-ra, 2040-re és 2050-re vonatkozó indikatív mérföldköveket", valamint az energiahatékonyságra vonatkozóan "legalább 2040-ig tartó előrejelzéseket [...] (beleértve a 2030-as évet is)". Ezen túlmenően a Bizottság NEKT Útmutató Dokumentuma tartalmazza azt az ajánlást, hogy "olyan nemzeti célkitűzéseket és célokat kell meghatározni, beleértve a finanszírozást is, amelyek **konkrét utakat mutatnak 2030-ig és 2050-ig**".

[3] Irányítási rendelet, I. melléklet, 4.2.1.ii. pont

[4] Irányítási rendelet, I. melléklet, 4.2.2.ii. pont

4

ELEMZÉSI ALAP

A tagállamoknak a Nemzeti Energia és Klímatervben nemcsak az energiaunió öt dimenziójának jelenlegi helyzetét kell leírniuk (energiabiztonság, szolidaritás és bizalom; teljességgel integrált belső energiapiac; energiahatékonyság; a gazdaság karbonmentessé tétele; kutatás, innováció és versenyképesség), hanem az egyes dimenziókra vonatkozó **előrejelzéseket is (különböző forgatókönyvek)**, amelyek a szakpolitikák és intézkedések eredményeként várhatóak. Ebben az összefüggésben "a nyilvánosság számára átfogó tájékoztatást nyújtanak a végső forgatókönyvek és előrejelzések elkészítéséhez használt feltételezésekről, paraméterekről és módszertanokról". Ez lehetővé teszi a civil társadalom számára is, hogy a döntéshozókkal közölje elképzeléseit, jövőképeit, nemzeti forgatókönyveit és a nettó nulla kibocsátáshoz vezető útvonalakat, valamint a járulékos hasznokról (pl. új munkahelyek, versenyképesség, egészségesebb környezet stb.) szóló **jelentéseket**. A konkrét célokat és mérföldköveket nem egyes tanácsadók általános becsléseire kell alapozni, hanem tudományos modellezésekkel és előrejelzésekkel kell alátámasztani.

5

A FINANSZÍROZÁS TERVEZÉSE A MEGFELELŐ SZAKPOLITIKÁK ÉS INTÉZKEDÉSEK IRÁNYÁBA

Az Irányítási Rendelet szerint a tagállamoknak áttekintést kell adniuk a nemzeti- és uniós-, valamint a magánberuházási igényekről és finanszírozási forrásokról. A NEKT Iránymutatása arra ösztönzi a tagállamokat, hogy számoljanak be a NEKT-ben felvázolt egyes szakpolitikák és intézkedések finanszírozási forrásairól. Ez különösen fontos, mivel a finanszírozási források az elmúlt években - a fentebb említett politikai és társadalmi-gazdasági fejlemények miatt - megsokszorozódtak.

A NEKT Iránymutatások hangsúlyozzák, hogy a terveket össze kell kapcsolni a már meglévő uniós finanszírozási kiadási tervekkel: a Nemzeti Gazdaságélénkítési és Alkalmazkodóképességi Tervekkel (National Recovery and Resilience Plans, NRPRs), amelyek a szakpolitikák és az intézkedések szerepére összpontosítanak a NEKT végrehajtásában; de úgyszintén a kohéziós alapokkal, a területi igazságos átmenetre vonatkozó tervekkel (Territorial Just Transition Plans, TJTPs) is, a közelgő Szociális Éghajlatváltozási Tervekkel (Social Climate Plans); valamint az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszeréből (ETS) származó bevételekkel is (beleértve a Modernizációs Alapot is).

Ebben az összefüggésben a NEKT felülvizsgálati folyamata lehetőséget nyújt a tagállamok számára, hogy **feltérképezzék a meglévő finanszírozási forrásokat, és megtervezzék, hogyan pótolják a hiányosságokat**, végső soron biztosítva, hogy a rendelkezésre álló forrásokat összehangolják a **2030-ig szóló és a hosszabb távú éghajlat- és energiapolitikai célok** eléréséhez szükséges konkrét szakpolitikákkal és intézkedésekkel.

Magától értetődik, hogy a szűkös finanszírozás egyetlen részét sem szabad "áthidaló" szakpolitikákra és megoldásokra fordítani, ami nem hatékony beruházásokhoz és a megfeneklett vagyonok konkrét kockázatához vezet. Minden finanszírozást a megújuló energiaforrásokra, a tiszta és fenntartható megoldásokra kell irányítani, ahelyett, hogy a közép- és kelet-európai országokat a fosszilis tüzelőanyagokba való bezáródásba taszítanák. Mivel a jelenlegi évtized döntő fontosságú a hosszabb távú beruházás-tervezési folyamatban, a környezetre káros támogatásokat meg kell szüntetni.

6

TAKARÉKOSSÁG AZ ENERGIÁVAL – MEGÚJULÓKKAL A KÖZÉPPONTBAN

Az energiamegtakarítást és az energiahatékonyság elsőbbségi elvét a különböző ágazatokban kiemelt megközelítésnek kell tekinteni. Az **energiaigény energiahatékonysági intézkedésekkel történő csökkentése hatalmas kiaknázatlan potenciált rejt a közép- és kelet-európai régióban**, különösen a lakásszektorban. Ezért alapvető fontosságú, hogy a tagállamok **ambiciózus energiahatékonysági szakpolitikákat és intézkedéseket vezessenek be vagy terjesszenek ki**, megfelelő finanszírozással támogatva.

A NEKT sablonjának^[1] energiahatékonysági szakasza szerint a tagállamoknak be kell mutatniuk "a 2030-ra vonatkozó indikatív nemzeti energiahatékonysági hozzájárulások, valamint egyéb célkitűzések" elérésére tervezett szakpolitikákat, intézkedéseket és programokat, beleértve "az épületek energiateljesítményének előmozdítását". A NEKT Iránymutatások továbbá hangsúlyozzák, hogy az energiahatékonyság elsőbbségi elvét átfogó elvként kell alkalmazni, és annak alkalmazását ki kell fejteni. Alapvető fontosságú, hogy a NEKT határozza meg a fokozott energiamegtakarítás irányát, kombinálva az energiahatékonysági intézkedésekkel, és az általános energiaigény csökkentésére irányuló konkrét lépésekkel.

A csökkentett energiaigényen alapuló energiamix (ami megkönnyíti annak kielégítését) nagyobb valószínűséggel alapul teljes mértékben környezetbarát energiatermelésen, amely egy **decentralizált megközelítés keretében** teljes mértékben kihasználja a megújuló energiaforrásokban - nap- és szélenergia - rejlő lehetőségeket. Ez garantálja az energiabiztonságot, a megfizethetőséget és a fenntarthatóságot. A felülvizsgált NEKT-nek ezért **ambiciózus megújulóenergia-politikákat és -intézkedéseket** kell tartalmazniuk, illetve azokat ki kell terjeszteniük. A tagállamoknak többek között össze kell foglalniuk azokat a szakpolitikákat és intézkedéseket, amelyek "saját fogyasztású és megújuló energiát hasznosító közösségek fejlesztésének előmozdítására és megkönnyítésére" irányulnak. [6]

[5] Irányítási rendelet, I. melléklet, 3.2. pont

[6] Irányítási rendelet, I. melléklet, 3.1.2. pont

7

A FŰTÉSI ÁGAZAT DEKARBONIZÁCIÓJA

A fűtési ágazat dekarbonizációja kulcsfontosságú közép- és kelet-európai kihívásával a NEKT-ben egyértelműen foglalkozni kell - megoldás- és emberközpontú megközelítéssel. Vannak már olyan kísérleti projektek, amelyeket a régióban „legjobb gyakorlatként” meg lehet osztani. A polgárok is keresik a fenntartható és megfizethető módon történő fűtés lehetőségeit, valamint olyan konkrét programokat, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy felújítsák házaikat és a fűtésre nem biomasszából származó megújuló energiaforrásokat használjanak. Ilyen szakpolitikákat, programokat és intézkedéseket kellene létrehozni vagy megerősíteni a közép-kelet-európai NEKT-ben; mind a megújuló energia, mind az energiahatékonyság dimenziójában.

Kiemelten fontos szempont az emberek egészségének védelme - tekintettel a fosszilis alapú fűtésből eredő rossz levegőminőség súlyos egészségügyi következményeire, amelyek különösen jellemzőek az éppen átalakuló régiókban és a legkevésbé jóléti helyzetben lévő közösségek körében.⁷

[7] More action needed to protect Europe's most vulnerable citizens from air pollution, noise and extreme temperatures. eea.europa.eu/highlights/protect-vulnerable-citizens

8

AZ ÁTMENET KÖZÉPPONTJÁBAN AZ EMBEREK

Az energetikai átállás az emberekről és az emberekért szól. A felülvizsgált NEKT-ben ezért mindig figyelembe kell venni és célzottan kell kezelni az egyes **szakpolitikák és intézkedések társadalmi vonatkozásait**. A tagállami NEKT-sablonnak tartalmaznia kell a tervezett szakpolitikák és intézkedések társadalmi-gazdasági hatásait, beleértve *"a makrogazdasági és - amennyire lehetséges - az egészségügyi, környezeti, foglalkoztatási, oktatási, szakképzési és társadalmi hatásokat, ide értve az igazságos átmenet szempontjait is"*. A Bizottság NEKT Iránymutatásai továbbá kiemelik, hogy a társadalmi hatások értékelése a korábbi NEKT-ben nem volt megfelelő, és javasolják, hogy a hangsúlyt az elosztási hatásokra és az energiaszegénységre helyezték.

A prosumerizmus és a szubszidiaritás elvével összhangban a közösségi energiának is jelentős szerepet kell kapnia a közép- és kelet-európai régió energetikai átállásában. Az energiaközösségek koncepciója magában foglalja különösen a lakossági alapú, alulról jövő kezdeményezéseket, így tehát a NEKT felvázolja a közösségi energiát támogató keret létrehozását. Az NEKT sablon megújuló energia dimenziója egy külön pontot szentel a saját fogyasztással és megújuló energiaforrásokkal foglalkozó közösségek fejlődését elősegítő és támogató intézkedéseknek és szakpolitikáknak.

9

REGIONÁLIS LEHETŐSÉGEK

Egyetlen uniós tagállam sem magányos sziget, és ha Varsóban éppen nem fúj a szél, Budapesten talán süt a nap. Az országok közötti együttműködésből változatos szinergiák adódnak, amelyeket figyelembe kell venni az NEKT kidolgozásakor.

A regionális megközelítés számos kihívást megoldhat, és további lehetőségeket is teremthet, valamint erősítheti a nemzeti és európai energiabiztonságot.

A tagállamok kötelesek együttműködni a szomszédos országokkal a felülvizsgált NEKT elkészítésekor. Ezt a kötelezettséget alapos és hatékony módon kell végrehajtani.